

УДК 343.13(477)

А.Р. ТУМАНЯНЦ, канд. юрид. наук, доц.,
Національний університет «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»

СУБ'ЄКТИ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО АБО ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (ЗА КПК УКРАЇНИ 2012 Р.)

Ключові слова: оскарження, суб'єкти оскарження, досудове розслідування

Сучасний підхід до особи як найвищої соціальної цінності, що знайшов відбиття в Конституції України, зумовлює необхідність подальшого вдосконалення кримінального процесуального законодавства, практики його застосування за умов недопущення свавілля в діяльності правоохоронних органів, порушень закону з боку осіб, які здійснюють досудове розслідування.

Загальна декларація прав людини вперше у світовій історії сформулювала основні права та свободи людини, які в усьому світі розцінюються як стандарти. Вона проголошує, що всі люди є вільними й рівними у своїй гідності та правах (ст.7). Стаття 8 Декларації надає кожному право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами у випадках порушення його основних прав, наданих конституцією або законом [1, с.10].

У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права вказується, що всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист законом (ст.26). Незважаючи на те, що в самому пакті прямо не вказано про право оскарження, ч.2 ст.5 цього документа передбачає, що жодне обмеження чи применшення будь-яких основних прав людини, що визнаються або існують у силу закону, конвенцій, правил чи

звичаїв у якій-небудь країні – стороні даного Пакту, не допускається, бо сам акт не визнає такі права, а ті, що в ньому визнаються, мають менший обсяг [1, с.14, 18].

Одночасно з розглянутим міжнародно-правовим документом було прийнято Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, який визначив механізм розгляду скарг окремих осіб за конкретних обставин [1, с.24–26].

У Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою, під конструкцією «жертви злочинів і зловживання владою» розуміються особи, яким було завдано шкоду, включаючи суттєве ураження їх основних прав у результаті дій чи бездіяльності державних органів або їх посадових осіб, що є порушенням міжнародно визнаних норм, які стосуються прав людини (п.18). Пункт 21 Декларації закликає держави розвивати й широко забезпечувати відповідні права й засоби правового захисту для жертв таких діянь [1, с.176–178]. Одним із таких засобів є скарга.

Мінімальні стандартні правила поведінки із затриманими містять загальновизнані приписи, серед яких є положення, що містять інформацію для затриманих про подання ними скарг і що кожен з них повинен мати можливість звертатися зі скаргами (ч.1 ст.36) [2, с.78].

Принцип 33 «Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню будь-яким чином» [1, с.34] конкретизує право оскарження й закріплює право затриманого, ув'язненого або їх адвоката направити скаргу відповідним органам, уповноваженим розглядати її або надавати засоби захисту.

Загальні принципи, визначені в Мінімальних стандартних правилах ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила), містять правові гарантії щодо права правопорушника подавати скаргу в судовий чи інший компетентний незалежний орган з питань, які зачіпають його особисті права у процесі застосування заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (п.3.6) [1, с.61].

Успішній реалізації права особи на оскарження дій (бездіяльності) та рішень слідчого або прокурора в ході досудового розслідування сприятиме чітке окреслення кола осіб, які мають право на подання таких скарг. Невизначеність у цьому питанні може спричинити, з одного боку, необґрунтоване розширення даного кола осіб, коли прийом і розгляд скарг від неналежних суб'єктів призведе до зайвого витрачання процесуальних засобів, а з другого – необґрунтоване його звуження, що зумовить неможливість для осіб, чиїм правам чи законним інтересам завдано шкоди, скористатися своїм правом подання скарги.

Проблеми оскарження дій (бездіяльності) і рішень органів досудового розслідування або прокурора за сучасних умов привертають найпильнішу увагу вчених і практиків. Тема даної статті стала результатом вивчення висновків і позицій учених, які втілили й розвинули зазначені ідеї у своїх публікаціях. Це В.А. Азаров, К.Ф. Аміров, М.О. Баєв, В.М. Бозров, А.Д. Бойків, В.Л. Будніков, Л.М. Володіна, О.В. Волколупов, Ю.М. Грошевой, А.П. Гуськова, В.М. Галузо, І.Ф. Демидов, А.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький, В.П. Кашепов, М.М. Ковтун, А.В. Кудрявцев, О.М. Ларін, Л.М. Лобойко, Є.Д. Лук'янчиков, В.А. Лазарева, В.М. Лебедев, П.А. Лупинська, В.Т. Мальяренко, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, С.Х. Нафієв, Д.П. Письменний, К.В. Пителько, А.Д. Прошляков, А.В. Солоділов, А.В. Смирнов, В.М. Сирих, М.А. Устим, А.П. Фоков, Р.С. Хісматуллін, О.І. Цоколь, Л.В. Черечукіна, Л.Д. Чулюкин, О.Г. Шило, М.Є. Шумило тощо.

Виходячи з цього, за мету цієї публікації ставиться комплексне дослідження проблем установлення кола суб'єктів оскарження дій (бездіяльності) і рішень слідчого чи прокурора під час досудового провадження. Її новизна полягає в тому, що інститут оскарження дій (бездіяльності) і рішень слідчого або прокурора розглядається в контексті прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України.

Серед учених і правозастосувачів бракує однотайного підходу щодо визначення кола суб'єктів, які вправі на приносити (подавати) скарги на дії (бездіяльності) чи рішення слідчого або прокурора на досудових стадіях кримінального провадження.

Називаючи суб'єктів оскарження за таким критерієм, як власний інтерес у кримінальній справі, яким можуть бути наділені лише особи, які прямо заінтересовані в його результаті й у зв'язку із цим мають відповідні процесуальні права, що дозволяють їм обстоювати свою позицію, В.Л. Будніков до них відносить обвинуваченого, захисника, підозрюваного, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, а також заявників, тобто осіб, підприємства, організації чи установи, за заявами яких було порушено кримінальну справу [3, с.14].

Іншої точки зору дотримується В.І. Лютючих, яка за критерій щодо суб'єктів права на принесення (подачу) скарги в досудових стадіях бере зв'язок особистих прав і законних інтересів із предметом останньої, вважаючи ним не тільки тих, які мають інтерес, а й свідків, експертів, фахівців, понятих, перекладачів, поручителів, заставодавців, заявників та ін. [4, с.31–32].

Н.А. Колоколов пропонує виділяти дві групи таких суб'єктів. Перша охоплює осіб, які мають право на оскарження до суду постанови про відмову в порушенні кримінальної справи: а) заявників, б) осіб, чиї конституційні або процесуальні права були порушені у зв'язку з винесенням постанови про відмову в порушенні кримінальної справи (у першу чергу щодо яких в порушенні кримінальної справи відмовлено за nereабілітуючими підставами). Друга – особи, які мають право на оскарження до суду рішень і дій органів попереднього розслідування, прокурорів. Це 1) потерпілий; 2) законний представник потерпілого; 3) цивільний позивач; 4) особа, за заявою якої кримінальну справу було порушено; 5) особа, затримана по справі в порядку

ст.122 КПК РФ; 6) особа, яка була допитана як підозрювана; 7) особа, яка залучалася у справі в якості обвинуваченого; 8) законні представники осіб, які притягувалися по справі як обвинувачені; 9) цивільний відповідач; 10) законний представник цивільного відповідача; 11) особа, чиє майно вилучено в ході попереднього розслідування при проведенні обшуків, виїмок; 12) особа, на чиє майно в процесі попереднього розслідування накладено арешт [5, с.23–25].

На думку Ю.В. Францифорова, М.О. Громова право на оскарження має будь-яка особа (фізична і юридична), яка вважає, що ущемлені його законні інтереси [6, с.16].

С.В. Белобородов теж пропонує диференціювати суб'єктів права на оскарження на дві групи – на суб'єктів оскарження в широкому і вузькому розумінні [7, с.220].

З урахуванням статусу, визначеного в КПК РФ, Є.К. Антонович розділяє суб'єктів права подання скарг також на дві групи. До першої належать учасники кримінального судочинства, тобто підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники і законні представники, захисники, а також інші особи, які беруть участь у кримінальному процесі. Усіх цих суб'єктів можна поділити дві підгрупи: а) учасники процесу, які захищають свої або представлені законні інтереси, тобто сторони та інші особи, які беруть участь у кримінальному процесі; б) інші фізичні та юридичні особи, якщо процесуальні дії (бездіяльність), що провадяться, або рішення, які приймаються, зачіпають їх інтереси. Наявність другої групи осіб обумовлюється тим, що в низці випадків заінтересовані в оскарженні, особи не є учасниками судового розгляду по кримінальній справі, а тому по закінченні розслідування й передачі кримінальної справи до суду з обвинувальним висновком вони не мають можливості відстоювати свої інтереси перед судом. Залежно від виду процесуального способу оскарження авторка виділяє дві

групи суб'єктів права принесення (подачі) скарг: а) особи, чії особисті права й законні інтереси порушені діями (бездіяльністю) або рішеннями органу дізнання, дізнавача, начальника підрозділу дізнання, начальника органу дізнання, слідчого, керівника слідчого органу, прокурора або їх представників при позасудовому способі оскарження; і б) особи, чії конституційні права, свободи чи законні інтереси порушені (обмежені) діями (бездіяльністю) або рішеннями органу дізнання, дізнавача, начальника підрозділу дізнання, начальника органу дізнання, слідчого, керівника слідчого органу, прокурора, суду – при судовому способі оскарження [8, с.28–29].

Наголосимо, що питання про встановлення кола осіб, які мають право на принесення процесуальної скарги, в теорії кримінального процесу належить до числа дискусійних, що багато в чому пов'язано з неоднозначністю використання у кримінальному процесуальному законодавстві поняття «учасники кримінального провадження». Суть розбіжностей в основному зводиться до різного розуміння кола суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, які визнаються учасниками кримінального провадження. Законодавець в новому Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) установив, що під «учасники кримінального провадження» слід розуміти сторони кримінального провадження: а) з боку обвинувачення – слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, потерпілий, його представник і законний представник у випадках, установлених КПК; б) з боку захисту – підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники й законні представники), потерпілий, його представник і законний представник, цивільний позивач, його представник і законний представник, цивільний відповідач і його представник, особа,

стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), заявник, свідок і його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник. При тлумаченні положень ст.3 КПК постає законмірне запитання: чи можуть бути названі учасниками кримінального провадження особи, які беруть участь у кримінальному провадженні, які у гл.3 КПК не позначені?

Існує, як мінімум два критерії, що дозволяють віднести ту чи іншу особу до числа суб'єктів оскарження дій і рішень органів розслідування в досудових стадіях кримінального процесу.

За перший критерій можна вважати участь особи у кримінальних процесуальних правовідносинах. До ознак, що дозволяють вважати особу учасником останніх, можна віднести: а) здійснення нею кримінальної процесуальної діяльності, б) наявність певних прав та обов'язків, в) вступ у кримінальні процесуальні відносини з іншими учасниками процесу за своєю ініціативою або в силу вимог закону [9, с.17; 10, с.171]. Аналіз наведених ознак дозволяє погодитися з висновком Л.М. Володіної, що необхідною умовою змістовної участі у правовідносинах є той факт, що особа має бути носієм певних прав та обов'язків, обумовлених виконуваною нею у процесі функцією, тобто володіти конкретним правовим статусом [11, с.91].

Отже, визначаючи суб'єктів права на оскарження за такими ознаками, як участь у кримінальних процесуальних відносинах і володіння певним процесуальним статусом, ми віднесемо до них в першу чергу тих із них, право яких на оскарження дій (бездіяльності) чи рішень слідчого або прокурора чітко вказано в законі. Це підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники й законний

представник, а також потерпілий, його представник і законний представник, цивільний позивач, його представник і законний представник, цивільний відповідач і його представник, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), заявник, володілець тимчасово вилученого майна, особа, якій відмовлено у визнанні потерпілою.

Суб'єктами оскарження дій (бездіяльності) чи рішень слідчого або прокурора за розглянутими нами ознаками можуть бути також інші особи, які беруть участь у розслідуванні, навіть якщо їх право на оскарження в законі прямо не передбачено. Таким правом ці суб'єкти наділяються в силу того, що вони є учасниками кримінальних процесуальних правовідносин. До них можуть бути віднесені: поручитель (ст.180 КПК), особа, в приміщенні якого проводиться обшук, або яка присутня при цьому (статті 234, 236 КПК). Для останньої наявність права на оскарження дій і рішень органів досудового розслідування, пов'язаних з проведеним обшуком (наприклад, про вилучення предметів і їх подальшу долю) є особливо актуальною. Будучи власником приміщення, в якому проведено обшук, особа може проживати в ньому, розпоряджатись або користуватись вилученим майном. При обшуку закон допускає вилучення предметів і документів, які й не мають значення для кримінального провадження. Відповідно до ст.236 КПК підлягають вилученню предмети, документи й цінності, що можуть мати значення для кримінального провадження. Визначити їх значимість часто можна тільки після обшуку, в ході подальших слідчих (розшукових) дій (оглядів, пред'явлення для впізнання тощо), а випадки втрати чи псування вказаних речей внаслідок неналежного їх зберігання на практиці зустрічаються доволі часто [12, с.45–47].

До даної групи суб'єктів може бути віднесено й особу, на майно якої накладається арешт (гл.17 КПК). При цьому законодавчо

не вирішеною залишається ситуація із забезпеченням майнових прав осіб, у житлі яких проводився обшук або на майно яких накладено арешт, якщо вони при проведенні даних процесуальних дій були відсутніми. Оскільки процесуальні дії, що суттєво обмежують права й інтереси цих суб'єктів, були проведені без їх участі, вони фактично позбавляються якогось процесуального статусу й пов'язаних з ним прав.

Функції, форми і ступінь участі всіх осіб, залучених до кримінального провадження, безумовно, різні, а значить, різні імовірність і можливість ущемлення їх прав та інтересів теж різні. Наприклад, дещо складно уявити ситуацію, коли в поручителя виникне необхідність оскаржити дії чи рішення слідчого або прокурора. Однак, незважаючи на це, немає абсолютно жодних підстав обмежувати таких суб'єктів у їх праві на оскарження дій чи рішень. Цілком справедливою, з нашого погляду є думка В.М. Корнукова, що при всій відмінності правового положення осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, існує щось спільне в підґрунті процесуального положення кожного з них, що зумовлено рівноправністю громадян, рівністю всіх перед законом і судом, а також єдністю завдань кримінального судочинства. Виходячи з цього всі особи, які беруть участь у кримінальному провадженні, наділені низкою одних і тих же прав, до числа яких відносять і право оскаржувати дії й рішення відповідних органів і посадових осіб [13, с.40].

Особливе місце в контексті розглядуваного питання щодо кола суб'єктів права на оскарження займає категорія осіб, які ще не залучені до кримінального провадження й не мають якогось певного процесуального статусу, але щодо них здійснювалися такі негласні слідчі (розшукові) дії, як накладення арешту на кореспонденцію, її огляд і виїмка (статті 261, 262 КПК), аудіо-, відеоконтроль особи (ст.260 КПК) та ін. Специфіка даної категорії осіб полягає в тому, що діяльність органів ро-

зслідування щодо них має односторонній владний характер, а сутність прийнятих рішень і проведених дій передбачає непоінформованість таких осіб про їх здійснення.

Негласність проведення частини слідчих (розшукових) дій не повинно бути перешкодою в їх оскарженні для осіб, щодо яких вони провадяться. Так, ст.9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачає, що громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення оперативно-розшукової діяльності, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав чи свобод та оскаржити ці дії. Крім того, згідно зі ст.253 КПК особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження. Однак, ст.309 КПК, на жаль, не закріплює такого права, отже, неможливо вести мову про те, що оскарження таких рішень чи дій укладається в рамки наявних приписів інституту оскарження на досудових стадіях процесу.

У контексті досліджуваної проблеми певний інтерес становить правова позиція Конституційного суду Росії, сформульована в п.2 ухвали від 14.07.1994 р., згідно з якою право оскаржити дії органів, що провадять оперативно-розшукову діяльність, надається особі, навіть якщо вона тільки вважає, що її права і свободи порушені [14, с.31–32].

Другий критерій віднесення особи до суб'єктів оскарження в досудовому провадженні можна сформулювати так: права та інтереси особи безпосередньо були або могли бути порушені рішеннями, діями або бездіяльністю слідчого чи прокурора. При цьому учасником кримінальних процесуальних правовідносин вона стає з моменту звернення зі скаргою, оскільки розгляд і вирішення останньої повинні здійснюватися в порядку, встано-

вленому кримінальним процесуальним законодавством. Отже, необхідність забезпечення прав таких суб'єктів обумовлена не формальним визнання їх учасниками кримінального процесу, а наявністю сутнісних ознак, які в сукупності характеризують їх фактичне становище як потребує судоваго захисту [15, с.285].

Зауважимо, що цей критерій може бути поширено тільки на обмежений перелік процесуальних рішень і дій, при проведенні яких ставляться під загрозу порушення конституційні права та інтереси осіб, які беруть участі у кримінальному провадженні. До їх числа можна віднести дії й рішення, пов'язані з оглядом, обшуком, накладенням арешту на майно, на грошові вклади й цінні папери; арештом, оглядом і вилученням кореспонденції; аудіо-, відеоконтролем особи, тощо. Як вбачається, для поновлення порушених прав важливо забезпечити процесуальний порядок розгляду й вирішення скарг на зазначені дії й рішення, а тому норми закону, що їх регламентують мають містити також певні гарантії оскарження для осіб, права яких при цьому можуть бути порушені.

Окремого аналізу вимагає проблема встановлення процесуального статусу особи як суб'єкта оскарження під час досудового розслідування. Учасники кримінального провадження (підозрюваний, обвинувачений, їх захисник, законний представник, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представник чи законний представник) наділені певним обсягом процесуальних прав, у тому числі правом оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді й суду (статті 42, 46, 56, 58, 61, 63 КПК). Правом принесення (подачі) скарги наділені також заявник, володілець тимчасово вилученого майна, особа, якій відмовлено у визнанні потерпілою, особи, до яких можуть бути застосовані заходи безпеки, особа, якій відмовлено у задоволенні клопотання (ст.303 КПК).

Деякі процесуалісти пропонують законодавчо закріпити перелік прав *особи, яка звер-*

нулася до суду зі скаргою: 1) подавати скаргу до суду на дії, бездіяльність чи рішення органу дізнання, особи, яка здійснює дізнання, досудове слідство, прокурора й начальника місця досудового ув'язнення; 2) брати участь у судовому засіданні; 3) мати захисника, представника, законного представника; 4) при розгляді скарги користуватися рідною мовою або мовою, якою вона володіє; 5) користуватися допомогою перекладача безоплатно; 6) використовувати портативні аудіотехнічні засоби; 7) провадити в залі судового засідання фото-, кінозйомку, відеозапис – за рішенням суду; 8) заявляти відводи, клопотання; 9) представляти докази; 10) брати участь у дослідженні доказів; 11) знайомитися з матеріалами провадження по скарзі, включаючи матеріали, направлені до суду, на підставі яких було прийнято рішення чи вчинено дію; 12) брати участь у дебатах і користуватися правом репліки; 13) знайомитися з протоколом судового засідання і подавати на нього зауваження; 14) отримувати копії рішення суду; 15) оскаржувати постанову суду; 16) знати про принесені скарги й подання й подавати на них зауваження; 17) відкликати скаргу; 18) клопотати про застосування заходів забезпечення безпеки [15, с.290–291].

Підкреслимо наприкінці, що право на оскарження є суб'єктивним правом, підстави для реалізації якого виникають за наявності певних юридичних фактів, з якими пов'язано виникнення правовідносин. Отже, особа вправі оскаржити дії (бездіяльність) і рішення посадових осіб, які ущемляють її особисті права і свободи чи іншим чином зачіпають її особисті інтереси, але не має права подавати скаргу в інтересах третіх осіб, якщо інше прямо не передбачено законом.

Оскарження на досудових стадіях кримінального провадження виступає гарантією реалізації конституційних прав і законних інтересів осіб, залучених в орбіту кримінального процесу. У результаті людина виступає не об'єктом, а як рівноправним суб'єктом право-

відносин, який при обстоюванні своїх інтересів може захищати свої права й законні інтереси всіма не забороненими способами. У той же час оскарження є не тільки гарантією інтересів особи (захисту її прав і свобод), а й способом зміцнення законності, у тому числі на досудових стадіях кримінального провадження. Виділення із числа осіб, які мають право оскарження, обмеженого кола тих із них, які можуть оскаржити дії й рішення прокурора або слідчого, не є обґрунтованим. При такому підході без судового захисту залишаються особи, не наділені правами учасників кримінального провадження, для яких недоступно оскарження й у судових стадіях кримінального процесу. Доцільнішим є шлях установлення в законі критеріїв, що допускають можливість судового розгляду скарги на дії й рішення слідчого або прокурора в ході досудового провадження, пов'язаних зі змістом скарги, а не з процесуальним статусом особи, яка її подає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – 413 с.
2. Международные соглашения и рекомендации организации ООН в области защиты прав человека и борьбы с преступностью: сб. международных докум. – М. : Акад. МВД СССР, 1989. – Вып. 1. – 172 с.
3. Будников В. Л. Обжалование действий и решений должностных лиц в уголовном судопроизводстве : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / В. Л. Будников. – М., 1984. – 20 с.
4. Летучих В. И. Конституционный принцип обжалования в досудебных стадиях советского уголовного процесса : учеб. пособие / В. И. Летучих. – Омск, 1981. – 67 с.
5. Колоколов Н. А. Порядок и сроки обжалования в суд решений и действий органов предварительного расследования / Н. А. Колоколов // Адвокатская практика. – 2000. – № 2. – С. 20–29.
6. Францифоров Ю. Ф. Право на обжалование действий и решений суда, прокурора, следователя и лица, производящего дознание / Ю. Ф. Францифоров, Н. А. Громов // Адвокатская практика. – 2000. – № 2. – С. 12–23.
7. Белобородов С. В. Принципы широкой свободы обжалования в уголовном судопроизводстве России: дис. ... кандидата юрид. наук / Белобородов Сергей Владимирович. – Н. Новгород, 2006. – 240 с.
8. Антонович Е. К. Институт обжалования на досудебных стадиях уголовного процесса : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Е. К. Антонович. – М., 2009. – 30 с.
9. Рахунок Р. Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности : монография / Р. Д. Рахунов. – М. : Госюриздат, 1961. – 277 с.
10. Божьев В. П. Уголовно-процессуальные правоотношения : монография / В. П. Божьев. – М. : Юрид. лит., 1975. – 257 с.
11. Володина Л. М. Механизм защиты прав личности в уголовном процессе : монография / Л. М. Володина. – Тюмень : Право, 1999. – 291 с.
12. Божанов С. В. Персонификация ответственности за утрату вещественных доказательств при групповом методе расследования преступлений / С. В. Божанов // Вестник МВД Российской Федерации. – 1994. – № 4. – С. 44–50.
13. Корнуков В. М. Правовой статус личности в уголовном судопроизводстве / В. М. Корнуков // Проблемы правового статуса личности в уголовном процессе. – Саратов, 1981. – С. 34–42.
14. Определение Конституционного Суда России по делу о проверке конституционности отдельных положений Федерального Закона «Об оперативно-розыскной деятельности» по жалобе гр. И.Г.Черновой от 14.07.1994 г. // Вестник Конституционного суда РФ. – 1998. – № 6.

15. Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України : монографія / О. Г. Шило. – Х. : Право, 2011. – 464 с.

Туманянц А. Р. Суб'єкти оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування (за КПК України 2012 р.) / А. Р. Туманянц // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 769–776 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12tarhdr.pdf>

Розглянуто теоретичні та практичні проблеми встановлення кола суб'єктів оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора на досудовому провадженні. Сформульовано науково обґрунтовані рекомендації щодо вирішення практичних проблем, що виникають при оскарженні дій (бездіяльності) та рішень під час досудового розслідування.

***

Туманянц А.Р. Субъекты обжалования решений, действий или бездействий следователя или прокурора в ходе досудебного расследования (по УПК Украины 2012 г.)

Рассмотрены теоретические и практические проблемы определения круга субъектов обжалования решений, действий или бездействия следователя либо прокурора в ходе досудебного производства. Сформулированы научно обоснованные рекомендации по разрешению практических проблем, возникающих при обжаловании действий (бездействий) и решений в ходе досудебного расследования.

***

Tumanians A.R. Subjects of the Appeal of Solutions, Activities and Sleeping of the Inspector or the Public Prosecutor during Pre-Judicial Fact Finding (the Code of Criminal Procedure, 2012)

The theoretical and practical problems of determination of circle of subjects of appeal of decisions are considered, actions or inaction of investigator or public prosecutor during a pre-trial production. The scientifically grounded recommendations are formulated on permission of practical problems, arising up at the appeal of actions (inaction) and decisions during pre-trial investigation.

Форум права